

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Caput IV. Declarationem Innocentianam ipsimet Romanae Curiae, &
Catholicis in Germania partibus, esse noxiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

esse ansam præbitam, cuius prudentiori manifestum est.

CAPUT IV.

Declarationem Innocentianam ipsimet Romanæ Curia, ut & Catholicis in Germania Partibus, esse noxiam.

Non utilem esse, sive Catholicarum in Germania partium sive ipsiusmet Romanæ Curia rebus, illam ab Innocentio X Papa promulgatam Declarationem, ex iis quæ modo diximus liquidum est. Mox verò fiet apertum, eandem illis noxiam quoque esse ac summe perniciosam. Et vero ostendemus, Romanæ quidem Curia nocere plurimum Declarationem istam, partim simpliciter ac per sese, partim ex consequenti, ob mala quæ infert rebus Catholicis Germaniæ.

Primum igitur, id utique certum est, sententiæ Papali hæcenus vehementer adversatos esse, & cum Pax ipsa conderetur, & cum, Protestationes instituerentur à Nuncio Pontificio, & denique cum Declaratione isthæc sive conficeretur sive publicaretur, omnes etiam Catholicarum partium quotquot in Pacem istam consenserunt. Id autem fecere Cæsar, Rex Gallia, Archiepiscopi, Episcopi, & in univsum quicquid est Electorem, Principum, imo Ordinum Imperii Germanici. Proculdubio probavit quoque pacem illam Serenissimus Venetus Senatus

tus

tus; utpote cujus consilio & interventu Pax illa coierit. Ipse Hispaniarum potentissimus Rex eorum quæ Papa damnavit, nihil improbavit: haud dubie pactum pacis manu etiam simul cum aliis approbaturus, si per controversias Gallicanas licuisset. Hos omnes, atq; adeo ipsa Ecclesiæ Catholicæ præcipua capita, non contentus Papa Innocentius per Nuncium suum publice perstrinxisse, quod *temere contraxerint de rebus non habentes potestatem*; in Declaratione sua ipsemet coram universo orbe accusare non est verecundatus, quod Pacis pacto utroque *gravissima RELIGIONI CATHOLICÆ, DIVINO CULTUI, Sedi Apostolica, & Romane ac inferioribus Ecclesiis, Ordiniq; Ecclesiastico, ac jurisdictionibus, auctoritatibus, immunitatibus, libertatibus, privilegiis, pactis, turnis, ac juribus illorum, intulerint præjudicia.* Qua accusatione haud facile quæ alia gravior possit esse atque atrocior; præsertim quoniam, insolito exemplo, typographiæ suæ Cameralis auxilio, ex ipsa urbe Roma, ad universi orbis infimæ etiam plebis notitiam, devenire illam Papa voluerit. Nec vero non accusatione isthac tacite laboratum est, omnes pene, certe præcipuos, Catholicæ Ecclesiæ Magnates in opinionem impietatis, apud populum vocare; quod reapse est populum adversus Principes suos incitare, & tantum non armare in
 picta-

pietatis ac religionis Catholicæ defensionem. Imo vero promulgatione isthac Declarationis, ad omnem posteritatem nota haud levis cunctorum illorum Magnatum famæ quasi iniusta est. Non possunt isti Magnates hæc quidem omnia, vel surdis auribus excipere atqve ad animum non revocare, vel sine indignatione admittere, longe alia penitus persuasi ac recte sibi conscii. Non possunt proinde iidem non, ob tam atrocem injuriam, vehementer succensere Romanæ Curia. Tantorum verò & tam multorum Principum indignatio quæ non sit Curia noxia? Certe omnis illius potentia ac vis favore Principum, si non unice, saltim maxime nititur. Atq; adeo, provocata isthac indignatione, Declaratio ipsimet suæ Curia plurimum nocet.

Secundo, multa utiqve millia ex populo ambabus, quod ajunt, manibus Pacem qualis à Cæsare & Principibus confecta est, amplexi sunt. Plurimi porro prudentiorum populi consilio & ope causam suorum Principum juverunt, nunc quoque eandem haud dubie tuentur. Etiam hi igitur non possunt non indignari; Imperatores, Reges, Principes, eosqve inter Archiepiscopos Episcopos & Prælatos, tam indigne à Romana Curia per Declarationem istam esse habitos, & Pacem usque adeo expetitam Romanæ Curia conatibus velle irritam reddi.

Nam

Nam quis iniqua

Tam patiens Urbis, tam ferreus, ut teneat se?

Non possunt non ita sentire, quibus quidem Declaratio illa innotuit; potest autem facile illa omnibus innotescere. Etiam populi vero indignatio Romanæ Curiaë nocet: quamvis minus sit noxia atque est ira Magnatum.

Id Tertio est certissimum, nihil perinde Romanæ Curiaë esse perniciosum, quam si is, quem sibi Papæ vindicant Divinus Vicariatus, suspectus fiat & dubius. Ruinam sane hoc minatur omni auctoritati Papali: quippe quæ in sola pene opinione illius Vicariatus hæreat. Etsi enim nonnulli cum Gallicana Ecclesia & Itatorum quamplurimis venerentur Curiam, quamvis Vicariatum istum neutiquam admittant: illa veneratio tamen reapse non nisi comis quædam est observantia, ab expectatione privati ex Curia commodi maxime profluens, adeoque cum spe illa incipiens manens & definens. Summe impium certe Papa facinus committit, si falsò sese Dei unicum interris Vicarium venditet: adeoque omnis qui Vicariatum spernit, non minus, imò multò magis quam Pseudopphetam aliquem detestari Papam, ipsa pietatis lege æterna pariter ac divina jubetur. Saltim non minus odisse illum cum sua Curia decet quàm cuncti tenemur odio prosequi illum qui Proregem

Ee

fese

sefe aut plenipotentiarium Legatum in negotiis maximi momenti potentis Principis falso venditat, atque adeò summæ perduellionis crimen committit. Jam verò definit quidem Declaratio, cui jam tum notavimus: *Pacis leges gravissima religioni Catholica, Divino cultui, & Ecclesiis inferre præjudicia*: Vindicat item Romano Papæ monarchica jura in omnia quæ sacrorum nomine veniunt, cultum aq̄o divinum personas & res sacras, præter hæc arrogat Papæ jura talia quam multa tanquam divinitus illi debita: Non ex vero autem ita definitum esse in isthac Declaratione, persuasissimum est omnibus quotquot Pacem approbavere; cujusmodi sunt non tantum præcipui Magnatum Catholicæ Ecclesiæ, sed & ingens populi per Germaniam multitudo. Hi omnes ergò non possunt non negare, (si sapere sibi liceat) Papam esse infallibilem judicem sententiarum quæ ad fidem ac mores pertinent: Aut recte ex cathedra quondam pronunciaffe cum alios Papas complures tum Bonifacium II X: *Subesse Romano Pontifici omninò esse de necessitate salutis*. Infallibilitate autem vel subjectionis necessitate sublata, actum est de illo quem Papa sibi arrogat Divino Vicariatu. In summum itaque discrimen Romanam Curiam conjicit Declaratio, præbita in vulgus occasione dubitandi de infallibilitate Paparum & Divino eorum Vicariatu.

Ex

Ex consequenti per profecto Curia ista noxia est Declaratio, imo perniciofa.

Observavit hoc ipsum ex parte etiam personatus ille Iudicii Theologici scriptor, *Sect. IV. Rat. II. §. 2.* Cum enim Paci Pontifices adversari docuisset, addit denique hæc verba: *Adversus tot Pontifices Pacem talem, qualem desiderant Protestantes, seu suadere, seu probare, est viam sibi aliisque ad supremam in Ecclesia auctoritatem enervandam aperire. Profecto ambigua foret Dei erga Ecclesiam providentia, si Christi Vicarium, in tantis Religionis Catholicae necessitatibus decipi pateretur in ea Pace repudianda, quam Theologi & Politici hujus seculi salva conscientia non solum iniri posse, sed etiam illicitè recusari, pronunciant.* Hæc Ernestus, & quidem recte juxta hypothesein Curia Romanæ & Jesuiticæ, de divino Pontificis Vicariatu. Et vero, si Declaratio est improba (id quod credunt omnes Pacis ferri amatores) liquet, divina providentia non esse constitutum illum Papæ Vicariatum sed impiè esse confectum.

Nocet *Quarto* etiam ideo Declaratio, quoniam IV. in vulgus prodit grande arcanum; contemni videlicet à magnis Principibus omnibusque aliis qui rempublicam administrant Papales sententias, ubi rerum suarum aliter interesse existimant. Quamquam enim cum alibi tum comprimis in Gallia,

in vulgus pridem hoc innotuerit, in Germania tamen nostra, ex quo à Jesuitis præcipue, cepit doceri, humile obsequium Romanæ Curia in officio esse veræ pietatis, secus quam ante hac fuerat persuasum majoribus, stupidus Curia cultus in populo Pontificiæ Ecclesiæ aliquam diu jam invaluit. Interest vero Romanæ Curia celari hoc in fulgur saltem nostræ Germaniæ: ne etiam rudis populus noster Principum exemplo Papam spernat, ejusque voculas, quas fœvit aliàs tanquam Divinas venerari, nihili æstimet, atq; ita vis omnis Monarchiæ Pontificiæ exolescat. Nec vero Monarchæ, imo cuilibet summæ potestati, quidquam est contemptu perniciosius; nihil æque est cavendum. Quam parum curent verò Magnates Pontificias sententias, si illæ à rebus suis dissentiant, luculenter profecto, post Fabianas Protestationes, terrarum orbi Innocentiana Declaratio ostendit. Jam tum scilicet in secundis publicis Tabulis ingenue (minus caute tamen & prudenter fortassis) affirmaverat Fabius: sese *sapius* iis, quæ dum de Face componenda agitaretur fuerunt proposita, *solennes protestationes* opposuisse, *quadam se extreme rejecisse damnasse & detestatum esse*, nihilo tamen minus fuisse illa constituta. Idem bis publice Protestationes suas, Pacis legibus omnibus jam in chartam conjectis, quasi promulgaverat; Cæsar tamen, Rex Galliæ, &

Catho-

Catholici Principes illas leges Pacis, non attenda isthac duplici Protestatione publica nomine Pontificis instituta, manu sua subscriptâ corroborarunt ac confirmaverunt.

Plus satis ita jam in vulgus coram universo orbe prostituta erat Pontificia auctoritas; adeoque intererat sanè cavere, ne amplius illa evilesceret, iis propositis quæ à Catholicis Magnatibus observatum iri nulla spes supererat. Certe hoc vilipendium omnimodo dissimulare, in rem erat Romanæ Curiaë. Ut solet à prudentibus dissimulari quod exequi nequeunt. Multò magis autem in ipsius vulgi scientiam omnia petraxit publicata Declaratio. Non enim quisquam Magnatum etiam illam hætenus vel unius fecit flocci. Imo spretâ illa Declaratione, & perinde ac si esset inanis aliquis strepitus aut brutum fulmen, utrumque Pacis pactum haud multò post in Comitibus Ratisbonensibus, unanimi Cæsaris & Ordinum consensu & auctoritate, in leges publicas imo fundamentales, ut loquuntur, Imperii receptum est. Hac ratione autem utique adhuc magis solito Pontificum existimatio in vulgi contemptum protracta est. Et verò sunt qui ferant, ab ipsomet optimo & prudentissimo Cæsare Ferdinando, conquerente apud Melcium Papalem Nuncium de publicata Declaratione, iudicii imbecillitatem notatam in Innocentio; quasi

ille muliebribus Olympiæ, aut sui Fabii à Jesuitis aliisque seducti, stolidis consiliis abreptus Declarationem promulgasset: id quod procul abest ab Infallibilitatis & Divini Vicariatus opinione.

Quo citra laborem omnibus illicò pateat id quod diximus, contemptim videlicet habitam esse à Cæsare & omnibus Imperii Ordinibus, quamvis Catholicis, Declarationem Innocentianam, producam hoc loco ipsa verba Recessus Imperialis, altero statim post Declarationis promulgationem anno, in Conventu communi omnium Imperii statuum, & conditi & manus sacramento corroborati, quibus utrumque Pacis Instrumentum in ordinem Legum publicarum, imo fundamentaliū quæ vocantur, reapse est receptum. Sunt autem hæc: Nach dem sich &c. §. 4. und aber bey dem ersten Haupt-Puncten und dessen Subdivision, wie der mit so grosser Mühe/Arbeit und Kosten erhobener Friede 1. zwischen Haupt und Gliedern / und 2 diesen unter sich selbst / wie auch 3. denen Ausländischen Cronen stabilirt, daß uhralte Rechte durch den Frieden-Schluss wieder auffgerichtete Vertrauen befestiget / und mithin daß werthe allgemeine Vaterland von aller weiterer Mißverständnis beständig gesichert bleiben möge / in deme zu Münster und Ohnabruch zwischen uns / auch Churfürsten und Ständen des Heil. Reichs und beyden außwärtigen Cronen auffgerichten / publicirten / und ratificirten allgemeinen Reichs-Frieden-Schluss / mit allerselts transfigurierenden Theilen / Willen und Belieben art. 17. die Versicherung beschehen / daß derselbe zu aller und ieder darin erhaltener Pacten und Vereinis

einigungen/ Gewiß- und Sicher-heit/ ein ewiges Gesetz
und sanctio pragmatica, des Heil. Reichs Fundamental
Satz/ und Ordnungen verbindlich seyn / zu solchem end
auch/ dem nechsten Reichs-Abschied einverleibt werden solle.

§. 5. So haben wir/ umb dessen allen mehrer Bestärck- und
Befestigung willen/ berührten allgemeinen Reichs-Frieden-
Schluss/ und die darüber zu Münster und Osnabrück auffge-
richte Instrumenta Pacis sambt dem arctiori exiuvendi mo-
do und Rügenbergischen Executions-Recess gegenwärtigen
Reichs-Abschied von Worten zu Worten / nachfolgenden
Buchstablichen Inhalts / inserirn und einrucken lassen.
Hactenus paragraphus Quartus & Quintus. Quo-
rum prior etiam nos docet, confessionem publi-
cam Cæsaris omniumque Ordinum, quanto labo-
re & molestia tandem Pax composita fuerit, quod-
que Pace isthac prisca & sincera Imperii tranqvilli-
tas constet, quod denique in constantem securita-
tem debeat utrumque Instrumentum, ceu æterna
lex, fundamentalibus Imperii Constitutionibus ad-
jungi.

Jam insertis verò huic Reccessui istis quæ pa-
ragrapho quinto enumerantur, vis & auctoritas
omnibus illis adeo *εὐφρατικός* & illis sanctis formu-
lis data est, ut & illa verba heic recitare atq; expen-
dere operæ fuerit pretium. Sunt autem hæc para-
grapho sexto. Sehen demnach / ordnen / wollen und
bieten/ allen und jeden / Hohen und Niedrigen/ Geiseltichen
und Weltlichen/ Obn- und Mittelbahren / sie seyn Stand des
Reichs oder nicht / und daher so wohl unsern als der Stän-
den/ Rätthen Beampten und Officiern/ als allen unsern und
des

des Heiligen Reichs / auch der Ständen hohen und niedern
 Gerichten / Richtern und Besizern von beyden Religionen /
 ohne Ausnahm einiges Menschens / hermit ernstlich / und bey
 Vermendung deren in ermeldtem Friedensschlus beygefügt-
 ten Straffen und Pönen / dasz alles dasjenige / was darin
 und in allen deren Puncten und Articuli enthalten / auch
 nach demselben / und bey gegenwärtiger und künftiger all-
 gemeiner Reichs-Versammlung / zu dessen allen mehrer Hand-
 hab / Execution, und Befestigung ferner vor gut befunden
 und beschlossen worden / oder noch beschlossen werden möch-
 te / vor ein gegebenes Fundamental-Gesetz des Heiligen
 Reichs und immerwährende Richtschnur und ewige
 Norma Judicandi, steth / vest / und ohnverbrüchlich gehalten /
 demselben allerdings richtiglich nachgelebet / von Niemand
 was Würdens Stands oder Wesens der auch sey / mit Rath
 oder That / öffentlich oder heimlich deme entgegen gehandelt /
 noch iemand einen andern darüber de facto eigenes Ge-
 walts zu beeinträchtigen / zu turbiren / seines rechten oder
 dessen Gewehr zu entsetzen / zu befehden / zu überziehen / oder
 zu bekriegen / noch sonst Macht und Zug haben solle / sein
 Recht mit Gewalt und vermittels der Waffen zu suchen / dev-
 aus ermeldtem Frieden-Schlusse geziemender Restitution
 sich zu widersetzen / oder einige / so dasjenige nach Inhalt des-
 selben / ordentlicher rechtlicher Weise und ohne *excels* wieder
 erlangt / ansserhalb rechtlicher Erkänntnis uffs neue zu be-
 schweren? Alles bey obangeregten Straffen und Pönen den
 Friedensschlus selbst einverleibet. *Hæc omnia unani-*
mi consensu ita sunt constituta, isthoc tempore
cum neminem fugeret, plane damnatum esse u-
trumqve Pacis Instrnmentum ab Innocentio Papa,
& qvidem publicatâ ante biennium in vulgus Bul-
lâ; cumqve adhuc viveret ipse Innocentius; imo
 cum

cum in Curia tantum non omnia moderaretur magnus Pacis adversarius Fabius Chifius, qui mox anno sequente Pontificatum cum nomine Alexandri septimi fuit consequutus.

Non in illas vero duntaxat leges Imperii publicas jam tunc temporis hæc ita sunt recepta, sed etiam in Capitulationes, quæ appellantur Imperatorias transferunt, Etenim jam anno 1653 Ferdinandi IV. anno quingvagesimo octavo Leopoldi Capitulationibus, articulo secundo disertis illa verbis sunt constituta. Ut hac etiam re liquido pateat oculis omnium veritas, non gravabimur illa etiam verba producere hîc in medium. Et Ferdinandina quidem Capitulatio ita sese habet. Wir sollen und wollen auch die Süldne Bull mit deren in dem jüngst zu Münster und Osnabrück auffgerichten **allgemeinen Reichs-Frieden-Schluss** / auff den achten Electoratum enthaltener Extension, nach Inhalt berührten Frieden-Schlusses / den Frieden in Religion- und Profan-Sachen / den Land-Frieden / samt der Handhabung desselben / so auff deme zu Augspurg Anno 1555 gehaltenem Reichs-Tage auffgerichtet / angenommen / verabschiedet und verbessert / auch in denen darauß erfolgten Reichs-Abschieden wiederhohlet und confirmiret worden / sonderlich aber obgemeldten Münster- und Osnabrückischen Frieden-Schluss / und Nürnbergischen Execution-Recess, wie auch alles das jenige / was bey gegenwertigem nach des H. Reichs-Stadt Regenspurg in Krafft mehrerwehnten Frieden-Schlusses außgeschriebenen allgemeinen Reichs-Tage verabschiedet und geschlossen / auch was zu gänzlicher Vollziehung des Frieden-Schlusses ins künftige

ff

für

für gut befunden werden möchte / gleich wäre es dieser Capitulation von Worten zu Worten einverleibet / stet / vest und unverbrüchlich halten / handhaben / und darwider niemand beschweren / auch andere des H. Reichs Ordnung und Gesetze / so viel die dem obgemeldten angenommenen Reichs-Abschied im 1555 Jahr zu Augspurg auffgerichtet / und mehrerwehntem Friedensschluß nicht zu wider / confirmiren, erneuren / und dieselbe mit Raht unser und des Heil. Reichs Churfürsten und anderer Stände / wie daß des Reichs Gelegenheit zu jederzeit erfordern wird / bessern; zumahl auch die jenigen / so sich gegen ermeldten Friedensschluß / und darinn bestätigten Religions-Frieden / als ein immerwährendes Band zwischen Haupt und Gliedern zu schreiben / oder ichtwas in öffentlichen Truck heraus zu geben / (als dadurch nur Aufruhr / Zwitteracht / Mißtrauen und Zanck im Reich angerichtet wird) unternehmen würden oder solten / gebührend abzustraffen / die Scripta und Abtruck zu cassiren / und gegen die Auctores so wol als complices, wie erst gemeldt / mit Ernst zu verfahren. Hactenus Ferdinandina. Iisdem autem verbis constat Articulus secundus Leopoldinæ Capitulationis: nisi quod hic habeat additum unum alterumque verbulum, & ita finiatur: auch alle wider den Friedensschluß eingewendete Protestationes & contradictiones, sie haben Namen wie sie wollen / und rühren woher sie wollen / nach besag erstgedachten Friedensschlusses verwerffen: quæ ultima verba Protestationibus cum aliis tum Chistianis, ut & Innocentianæ Declarationi, sunt disertè satis opposita. Ut proinde nihil sit certius, quam Capitulationum quoque Imperatoriarum sacris legibus jam tum bis

Papa-

Papales istas contra Pacem machinationes damnatas esse.

Sed de hisce forte plus satis ; pergemus igitur nunc rursus in instituto.

Non obscure præterea ipsamet Declaratio pro-
dit Papalium virium imbecillitatem, dum irrita
quidem Pacis Pacta pronunciat, atrociter accusans
eorum Articulos nonnullos, ceu jam tum audivi-
mus, nullam tamen pronunciat pœnam in Pacis
auctores. Solet nimirum hætenus Curia sævire
fulminibus in omnes Libertatis quam vocant Ec-
clesiasticæ violatores. Fridericus II Cæsar ob pa-
cem cum Sarracenis compositam anathemate o-
lim ictus est. Nihil hujus audet Declaratio: etsi lon-
ge gravissime peccatum esse à Pacis auctoribus cen-
suisset. Prudenter quidem: consciâ scilicet Curia,
spèrni hodie Pontificias pœnas, ac proinde earum
indictione non nisi contemptum crescere. Quoni-
am tamen præter antiquum Curiaemorem est cle-
mentia illa, non latet rerum gnaris tam insolentis
lenitatis vera causa. Ab imbecillitate videlicet eam
esse. Quam cum tacite orbi prodiderit Declaratio,
etiam ita noxiam illam Curiaem esse, manifestum est.
Id quod *Quinto* loco annotari promeretur.

Nocent *Sexto* existimationi Curiaem hæud etiam vi-
parum nonnulla, quæ Declarationi inseruntur. Non
tangam nunc ea quæ prorsus ab æquitate sunt a-

linea: quoniam de his infra agendum fuerit. Quī vero excusaveris, quod cum Articuli Pacis *Religioni Catholica, di-vino cultui, & Sedi Apostolica* ad-versari, fuisset affirmatum; quasi in probationem accusationis hujus statim hæc addantur: *ETENIM* pactionibus partim utriusque, partim alterius Pacis hujusmodi, inter alia, bona Ecclesiastica aliaque ab Hæreticis occupata, illis eorumq; successoribus in perpetuum addicuntur: deinceps autem demum subjiciantur hæc: *Hæreticis Augustana, ut vocant, Confessionis liberum suæ hæreseos exercitium in plerisque locis permittitur?* Prodit profecto heic Declaratio, Romæ primariam sollicitudinem de bonis esse, de cavenda propagatione hæresis non nisi secundariam. Tanquam videlicet etiamnum ibi obtineat Horatianum illud:

*O Cives, Cives! Quærenda pecunia primum est,
Virtus post nummos.*

Illum Curiaë animum vero clare dum prodit Declaratio, haud parum bonæ existimationi Curiaë detrahit.

Ita porro curiose omne illud recenset, quod quoquo modo possit videri Pacis quæquam Articulum ratihabere, ut erumpat in voces, quales, aperte quidem & disertis verbis, hætenus vix atrocibus tyrannis sunt usurpata. Cujusmodi sunt, quibus detrahitur vis omnibus omnino Decretis, privilegiis

vilegiis, pactis conventis, & Cæsarum Regumque legibus. Hoc ipso profecto Declaratio prodit tyrannicum Curia ingenium, ac proinde sanctimonie Papalis famam omnem fere obliterat.

Haud parum etiam obscuravit existimationem Innocentii Papæ, apud rerum & actuum Imperii gnaros, quod ille non dubitaverit statim initio suæ Bullæ jactitare: *Zelo Domus Domini animum suum assidue commoveri; inque eam præcipue curam sedulo se incumbere, ut orthodoxæ fidei integritas atque Ecclesiæ Catholicæ dignitas & auctoritas ubique facta tecta conservetur; neve ipse supremo judici rationem villicationis redditurus, negligentia in credita sibi administratione arguatur.* Hæc enim falso jactitari, & norunt & semper conquesti sunt Catholicarum partium Germani. Exemplum enim Urbani secutus Innocentius, labascentes, imo tantum non collapsas, partium illarum res, etsi potuisset, opulentissimis proventibus instructus, identidem rogatus licet, non juvit ullo subsidio; sed tragœdiæ otiosum quasi spectatorem egit. Quod profecto per est alienum ab illo *Zelo*, & ab illa *sedula cura*, quam Bulla non verecundata est jactitare. Nota hæc sunt pæne in vulgus: non ignota certe omnibus rerum Imperii paulo peritioribus. Apud quos omnes ergo isthæc Innocentiana vana

& falsa jactantia non potest non multum Papali existimationi detrahere.

VII Mitto alia illius Bullæ non minus noxia famæ Pontificiæ : præsertim quum eorum nonnulla etiam deinceps veniant notanda. Non possum tamen dissimulare illud detrimentum, quod suis anxiiis, ut molliter dicam, formulis Declaratio isthæc Innocentiana peperit existimationi, quam affectat Curia apud universum Ecclesiasticam : Utpote quum tota fere sit in iis usque adeo occupata, ut vix possis assequi quid tandem sibi velit.

Enimvero, si non nisi ejusmodi ad rabularias fori formulas conscriptis Declarationibus & Protestationibus potestas Pontificium est salva, manifestum est niti illam solo positivo humano jure. In solis certe negotiis quæ sunt positivi humani juris sollicitæ ejusmodi Protestationes & Declarationes, vim aliquam habent, alibi nullam. At hominum arbitrariis constitutionibus niti duntaxat Pontificia illa, quæ Declaratio facta recta, ut ita loquar, cupit reddere, repugnat juribus Vicariatus divini, qualem Curia Romana unice jactitat : Imo adversatur & ipsimet huic Declarationi utpote quæ Pontificia Jura Deo refert accepta. Ac proinde & illa quæ præcesserat Fabiana Protestatio, & ipsa Innocentiana Declaratio, suspectum reddunt Romanum Vice-deatum. Quod tamen non nisi ex hypothesibus Romanæ

Romanæ Curiaë placentibus volo intellectum: haud ignarus scilicet, solis hominum constitutionibus omnia illa Pontificia stare, quicquid etiam divini Curia jactitet, id quod infra fiet clarius.

Quoniam ad hoc inter eos, qui Religiosi audiunt, Jesuitæ sint omnium fidelissimi servi Romanæ Curiaë, sicut horum existimatio atque auctoritas plurimum prodest, imo ut hodie sunt res Curiaë est summe necessaria, ira contemptus est noxius. Jam autem occasione Protestationum Fabianarum & Innocentianæ Bullæ, quia illæ Jesuitarum præcipue consiliis, instinctu, & tantum non impulsu factæ, & tamen ab omnibus prudentioribus Catholicis sprete sunt & rejectæ, non potest non apud prudentiorem quemvis Jesuiticorum consiliorum auctoritas evilesceat, aut magnam jacturam facere. Ac proinde hac quoque parte nocuit sibi plurimum Curia Protestationibus & Bullis suis. Apud prudentes inquam damnum illud passa est Jesuitarum existimatio. Quantumvis sane nonnulli adeo sint superstitione stupidi, ut æque nunc atque ante Jesuitarum consiliis aures præbeant, idque Jesuitæ merito queant suæ sectæ ceu alia similia solent miraculis annumerare, non tamen par stupor eorum quibus cor sapit mentes occæcavit.

Iis quæ noxam simpliciter ac per se inferunt Romanæ Curiaë, jure præterea annumeraveris ipsam

Decla-

Declarationis promulgationem editionemque. Præfert enim Bulla, quasi sit condita, statim anno quadragesimo octavo die sexto post vicesimum Novembris: edita vero demum est typis integro post biennio. Nonnulla exempla Romæ edita memorant: *solenniter illam publicatam tertio Januarii Anno Christi M DC LI Pontificatus Innocentiani octavo.* Omnes porro editiones, etiam Romanæ, per sunt mendosæ; ita ut commodum sensum quamvis sagax lector in quam multis vix assequatur, etsi & à me complura sint correctæ. Videntur sane hæc haud injuria, arguere Curia Romanæ, in rebus etiam gravibus, insignem oscitantiam; si non & fidem suspectam reddant. Quid enim illud est, quod biennio integro sit publicano serior Bullæ confectione, quodque typis illa fuerit edita aliquamdiu anteaquam solenniter fuerit promulgata? Quæ adeo negligenter fuit habita, ut ipsa Camera Pontificia tot in eam menda irrepere permiserit? cum voluerit tamen Pontifex, Bullæ illius *Transumptis, etiam impressis, fidem plenam adhiberi, modò Notarii publici subscriptione, & Sigillo personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ, fuerint munita;* quorum in officio non est ipsiusmet Cameræ Apostolicæ *σφάλματα* emendare. Quid? quod ipse Bullæ auctor nonnulla scriptionis vitia commiserit. Non sane feras illud *annos*, quod in Romanis

manis

manis & Florentinis editionibus legitur illo versiculo: *Sane cum intimo doloris sensu accepimus, quod per complures annos Osnabrugis.* Omnino enim vel delendum illud *annos*, ut vox *complures* possit referri ad illam longe quamvis sepositam *articulos*, vel addendum aliquid quo cum possit connecti illud *articulos*. Imo & interjicienda est vox *UNIUS Osnabrugis*, ut respondeat illi, *nec non alterius*. Ceu editor Batavus excudi curavit. Quam & nos conati sumus nova interpunctione, secus atque Romæ editum est, sensui commode consulere.

Hiscæ ac similibus modis directe ac per sese suismet rebus innocentius Declaratione isthac nocuit. Obest vero Curia Bulla isthac etiam per consequentiam: dum scilicet res Catholicas Germaniæ in discrimen conjicit, in quarum tamen salute verti haud leviter salutem ipsiusmet Curia, notum est prudentiori cuique. Nec enim temere quis improbas imò furiosas illas Ernesti voces probaverit: *Nec Ecclesia ideo peribit, si Deus à Germanis auferat, regnum suum, & det genti fructum facienti illius.* Fit autem hoc, quoniam irrita declarata Pace promiscue omnes quasi invitantur ad bellum civile concitandum. *Omnes* inquam. Nec enim (ceu jam ante docuimus sine Tertii capitis) solis Catholicis pace reputa fas erit ad arma convolare, sed etiam

Protestantibus. Quid si igitur hi, ducti opinione, per Bullam Papalem fractum esse Pactorum robur, captata oportunitate imperatos Catholicos inopinatò aggrediantur, imo forte opprimant? Quid si idem persuasi Catholici aggrediantur Evangelicos, & quidem infelici prout ante semper successu? Non speraverim alterum eventurum, communi quidem omnium consensione. Imo verò vix dubito, semper fore in utrisque partibus sanctos pactorum observatores, quique ea valeant prudentia: ut et si Catholici sint Papalem tamen hanc Bullam tanquam brutum fulmen contemnant: quamvis item Evangelici non temere sinistri quidquam de Catholicismelioribus suspicentur. Cum ea tamen sit humanarum rerum conditio, ut cupido potentiae sapius & prudentiam & fidem posthabeat, id utique verendum est, ne saltim quidam alterutrius partis, prætextu illius Bullæ, cum opportunum fuerit visum, motus in Imperio concitent, & saltim in periculum universam conjiciant Germaniam, atque adeo & res Catholicas. Si ingenium hominum profecto videas, quamdiu aliqua superfuerit illius Bullæ auctoritas, nunquam securæ erunt res Imperii, Catholicæ scilicet etiam ipsæmet quæ hodie sunt reliquæ: non minus atque securæ non erunt res Protestantium. Etiam hoc autem publicæ pariter privatumque non Germaniæ tantum sed & ipsi Curia

perniciosum est: utpote cum interfit omnium in universum, fidâ pace frui & solidâ tranquillitate, procul metu, procul insidiis. Non pergam, operose periculum hoc & Romanorum partium & universi Imperii ostendere: quia res est liquida, & jam tum ante nonnihil tacta.

Tantum ipsi Papæ accivit sua Bulla malorum

CAPUT V.

Declarationem Innocentii esse in universum suis verborum formulis periniquam Cæsari, Regi, Gallia, cum primis verò Regina Svecorum, Reipublicæ Venetæ, atque Imperii Principibus ac Ordinibus, Catholicis non minus quam Evangelicis, summè injuriosam.

DUm hæc ostendi, quam Ecclesiæ Pontificiæ non necessaria, quam non utilis, quam denique ipsemet Romanæ Curia sit perniciofa Declaratio; non nisi, imprudenter admodum & cum damno proprio latam illam esse, demonstravi. Proximum est ordine, ut etiam iniquitatem illius demonstrarem, & quidem *initio* in universum *deinde* nonnihil magis *speciatim*. Quæ Altera pars est eorum quæ agenda suscepimus.

Manifesta autem in communi quidem est ini- I.
quitas illa, *primum* ex insolentia facinoris in Orbem Catholicum pene universum. Quoniam nempe

Gg 2 pe